

گفتارهای

مَنْصُورِ هَاشِمِي خَرَّاسَانِي

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

موضوع:

مقدمات؛ علم؛ معنای علم و وجوب کسب آن

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گفتاری از آن جناب در تعریف علم و خاستگاه آن

أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَبِيبٍ الطَّبْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ الْهَاشِمِيَّ الْخُرَّاسِيَّ يَقُولُ: الْعِلْمُ نُورٌ يَفْدِيهِ اللَّهُ فِي قَلْبِ مَنْ يَشَاءُ لِيُرِيَهُ فِيهِ مَا يَكُونُ وَلَوْ أَنَّ النَّاسَ أَجْهَدُوا أَنْفُسَهُمْ وَرَكَّبَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا عَلَى أَنْ يَعْلَمُوا مِمَّا يَكُونُ شَيْئًا لَا يَعْلَمُونَهُ حَتَّى يُعَلِّمَهُمُ اللَّهُ! ثُمَّ قَرَأَ: ﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾! قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ وَمَا خَيْرُ الْعُلُومِ؟! قَالَ: مَا تَمَّ عُلُومٌ يَأْتِيَنَّ حَبِيبٍ وَلَكِنَّهُ عِلْمٌ وَاحِدٌ وَالْعِلْمُ لَا يَتَفَاوَتُ! قُلْتُ: فَمَا هَذِهِ اللَّاتِي تَكُونُ فِي أَيْدِي النَّاسِ؟! قَالَ: تِلْكَ الظُّنُونُ، تِلْكَ الْعِبَارَاتُ وَهِيَ شَبِيهَةٌ بِالْعِلْمِ وَلَيْسَتْ الْعِلْمُ!

ترجمه‌ی گفتار:

عبد الله بن حبيب طبری ما را خبر داد، گفت: شنیدم منصور هاشمی خراسانی می‌فرماید: علم نوری است که خداوند در دل هر کسی که می‌خواهد می‌اندازدش تا در آن چیزی که هست را نشان دهد و اگر مردم خودشان را به سختی بیندازند و برخی‌شان از برخی دیگر بالا روند تا به چیزی از آنچه هست علم پیدا کنند، به آن علم پیدا نمی‌کنند تا اینکه خداوند به آنان تعلیم دهد! سپس (این آیه را) قرائت فرمود: «(خداوند!) تو منزه‌ی! ما را هیچ علمی نیست مگر چیزی که تو تعلیم‌مان فرمودی، هرآینه تو بسیار عالم و حکیم هستی!». گفتم: فدایت شوم، بهترین علم‌ها کدام است؟ فرمود: علم‌هایی وجود ندارد ای پسر حبيب، بلکه آن علمی واحد است و علم تفاوت پیدا نمی‌کند! گفتم: پس این‌ها چیستند که در دست‌های مردمندها؟! فرمود: این‌ها ظنون‌اند، این‌ها عبارات‌اند و آن‌ها شبیه علم‌اند و علم نیستند!

شرح گفتار:

از این حکمت گران بها دانسته می‌شود که علم نوری ملکوتی است که از خالق هستی صادر می‌شود و به عقل‌های سالم می‌رسد تا در روشنایی آن، چیزهایی که در جهان وجود دارند را همان گونه که هستند ببینند و با این وصف، علم به منزله‌ی نور و عقل سلیم به منزله‌ی چشم بیناست که می‌تواند در نور مشاهده کند و بدون آن قادر به مشاهده‌ی چیزی نیست اگر چه بسیار کوشش ورزد. با این وصف، علم مانند نور، وجودی واحد است، اگر چه سبب مشاهده‌ی چیزهایی متفاوت می‌شود؛ چراکه تفاوت معلومات مستلزم تفاوت علم نیست؛ همچنانکه تفاوت مرئیات نور را متفاوت نمی‌کند؛ بل بر این مبنا روشن می‌شود که علم منحصرأً برای خداوند است و برای غیر او نیست و این مراد از سخن خداوند است که فرموده است: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾؛ «هرآینه خداوند علم دارد و شما علم ندارید»؛ چراکه دیگران با علم او عالم می‌شوند؛ چونانکه با نور بینا. اما چیزهایی که با عنوان «علوم» در اختیار مردمند و با یکدیگر تفاوت و تعارض دارند، در واقع علم نیستند، بل مجموعه‌ای از گمان‌ها و اعتبارات آنانند که تنها شبیه علم‌اند و موجب فریب جاهلان می‌شوند؛ مانند سراب که تنها شبیه آب است و موجب فریب تشنگان می‌شود؛ چراکه علم نور خداوند در آسمان‌ها و زمین است که در آن اختلافی نیست و ساحت آن از گمان‌ها و اعتبارات مردم منزّه است.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌باشی خراسانی

با نهضت

«بازگشت به اسلام»

آشنا شوید.